

Landsmøteguiden

Landsmøtet til Norsk cøliakiforenings ungdom (NCFU) avholdes hver høst, og her er alle medlemmene invitert. På landsmøtet blir de viktigste beslutningene i organisasjonen tatt. Vi skal diskutere styringsdokumentene, velge nye tillitsvalgte, og ha en hyggelig helg. Sammen skal vi bestemme hvordan vi skal jobbe videre for å bli en enda bedre organisasjon.

Landsmøtet er både en arena for å lære mer om organisasjonsarbeid, men også en arena for å si din mening om hvordan NCFU jobber og hvordan vi kan bli bedre. På landsmøtet blir det også diskutert hvordan vi har jobbet siden forrige møte. Styret legger frem sin årsberetning, og vi skal også se på økonomien til organisasjonen.

På landsmøtet skal det også gjennomføres valg. Valgkomiteen skal legge frem sin innstilling, men det er opp til Landsmøtet å bestemme hvem som blir det nye sentralstyret, og den nye valgkomiteen til NCFU.

For at dere skal ha en så god opplevelse på landsmøtet som mulig, er det viktig å være godt forberedt. Landsmøtet kan virke litt kjedelig, vanskelig eller tungt, men målet er at denne guiden skal gi deg en liten innføring i hvordan ting fungerer, og forhåpentligvis gjøre det mye morsommere og mer interessant å delta!

Innhold:

Innhold:	1
Organisasjonsstruktur	2
Saker på landsmøtet	2
Åpning av landsmøtet	3
Innkalling og dagsorden	3
Møteledelse	3
Forretningsorden	4
Konstituering	4
Saksgang	4
Debattregler	4
Årsberetning	6
Styringsdokumentene	6
Vedtekter	6
Handlingsplan	6
Retningslinjer	7
Uttalelser	7
Endringsforslag	8
Økonomi	9
Regnskap	9
Budsjett	10
Valg	10
Ordliste	11

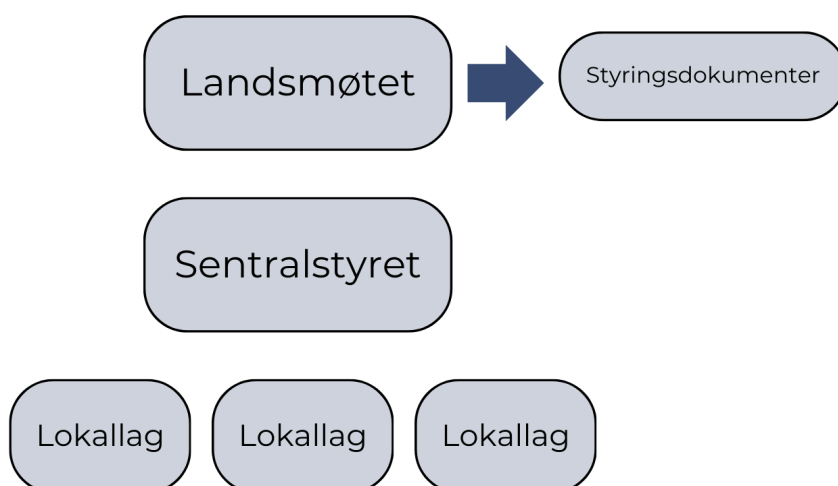

Organisasjonsstruktur

Landsmøtet er det høyeste organet til NCFU, og der er det medlemmene som bestemmer. Mellom hvert landsmøte er det sentralstyret som tar avgjørelser for organisasjonen. Som dere ser i figuren, ligger lokallagene nederst - men det betyr ikke at lokallagene ikke har noe makt! Alle medlemmer i NCFU er medlem i et lokallag, og de viktigste avgjørelsene tas av medlemmene på landsmøtet. Det er dermed medlemmene som utgjør grunnmuren i organisasjonsstrukturen.

Det er altså dere som er med på å forme fremtiden til NCFU! I praksis skjer dette ved at landsmøtet vedtar styringsdokumentene. Disse dokumentene eksisterer allerede, men de oppdateres hvert landsmøte. Alle dokumentene har sitt eget formål, og under kan du lese litt om hva de inneholder og hva de betyr for NCFU.

Det er viktig at du leser gjennom styringsdokumentene før landsmøtet.

Saker på landsmøtet

Denne guiden er bygget opp rundt sakene som behandles på landsmøtet. Sakene som skal behandles på landsmøtet kan inndeles i følgende:

- Åpning av landsmøtet, konstituering m.m.
- Årsberetning
- Behandling av styringsdokumentene
- Økonomi
- Valg

Åpning av landsmøtet

Ved åpning av landsmøtet er det noen formelle ting som må på plass:

- Godkjenning av innkalling og dagsorden
- Valg av møteledelse
- Forretningsorden

Innkalling og dagsorden

Det første som skjer på landsmøtet er godkjenning av innkalling og dagsorden. Innkallingen blir sendt ut i forkant av landsmøtet, og dagsordenen er en sakliste som sier noe om rekkefølgen på de ulike sakene som diskuteres.

Møteledelse

På landsmøtet er det noen roller som skal velges. Landsmøtet trenger en *ordstyrer*, som er den som leder møtet og holder kontroll på hvilke saker man behandler og hvem som snakker. Videre skal det også velges en *protokollfører* som skal skrive protokollen fra landsmøtet. Denne inneholder vedtakene som blir gjort, og hvem som har hatt ordet i en sak. Det skal også velges *protokollunderskrivere* som skal signere protokollen etter møtet, og se over at alt ser riktig ut. Til slutt trenger også landsmøtet et *tellekorps*, som har ansvaret for å telle stemmer, både når man stemmer ved stemmeskilt, og ved eventuelle skriftlige personvalg. Sentralstyret fremmer et forslag på landsmøtet med hvem som skal være ordstyrer, protokollfører, protokollunderskrivere og tellekorps.

Forretningsorden

Forretningsordenen er et dokument som blir sendt ut med sakspapirene, og den inneholder regler for hvordan landsmøtet skal foregå. Dokumentet som sendes ut er et forslag som ofte blir vedtatt uten endringer, men det er også mulig å komme med endringsforslag til forretningsordenen. Den inneholder følgende punkter:

Konstituering

Konstituering handler om det som må være på plass før møtet kan avholdes. Dette gjelder punktene nevnt ovenfor, som er godkjenning av innkalling, dagsorden og valg av møteledelse.

Saksgang

Denne delen handler om hvordan endringsforslag skal fremmes og hvordan man skal stemme over forslag (voteringsorden). Det er ordstyreren som setter opp voteringsorden og veileder hvordan stemmegivningen skal foregå.

Debattregler

På landsmøtet har man debatt, og da er det fint å velge noen regler for hvordan debatten skal foregå. Når ordstyrer sier at man kan “tegne seg til debatt”, betyr det at man kan rekke opp delegatskiltet sitt for å snakke. Det er viktig å holde opp skiltet sitt tydelig så møteledelsen kan få skrevet ned nummeret ditt, og holde orden på når det er din tur å snakke. Man bruker ulike tegn for å vise om man skal holde innlegg eller replikk:

Et **innlegg** brukes for å presentere meningen sin, for å f.eks. presentere et endringsforslag man selv har kommet med. Man tegner seg til dette ved å holde opp delegatskiltet sitt. Det er viktig å holde opp skiltet sitt tydelig så møteledelsen kan få skrevet ned nummeret ditt, og holde orden på når det er din tur å snakke. Innlegg holdes kronologisk etter når du har tegnet deg. Det vil si at du må vente til alle andre på talerlisten har holdt sine innlegg, før det er din tur. Du viser at du vil tegne deg til et innlegg ved å holde opp delegatskiltet ditt. Vanligvis har man tre minutter på et innlegg, men det bestemmes på landsmøtet.

En **replikk** er en kommentar til et innlegg, som skal belyse en uenighet. Dersom noen har holdt et innlegg der de presenterer et endringsforslag du er uenig i, kan du bruke replikk. Ved replikk får du da snakke umiddelbart etter innlegget. Replikk skal holde seg til saken som innlegget handler om. Du kan ikke bruke replikk for å holde et innlegg, da må du tegne deg til innlegg og vente på din tur. Du viser at du vil tegne deg til replikk ved å holde et rødt ark bak delegatskiltet ditt. Vanligvis har man ett minutt på en replikk, men det bestemmes på landsmøtet. Det er ikke lov til å ta replikk på en replikk, med unntak av svarreplikk på replikker til sitt eget innlegg.

Dersom du har en **saksopplysning**, vises dette ved T-tegn. En saksopplysning skal være kort og objektiv, og vil ofte tas via ordstyrerbordet, i stedet for å presentere det fra talerstolen. Denne skal ikke være meningsbærende.

Her er et eksempel på en tullede debatt, men der reglene for debatt følges av alle delegater:

1. Delegat 42 har sendt inn et endringsforslag til vedtektene, som sier at NCFU skal arrangere alle landsmøtene sine på Tusenfryd.
2. Delegat 42 tegner seg til innlegg i debatten om vedtekter, for å presentere forslaget sitt
3. Når det er delegat 42 sin tur til å snakke, går hen opp på talerstolen og sier det hen hadde tenkt å si, og holder seg innenfor 3 minutters taletid
4. Delegat 18 er uenig i forslaget, og tegner seg til en replikk.
5. Delegat 18 får nå snakke før de andre på talerlisten som har tegnet seg til et innlegg. Hen går på talerstolen og presenterer sin uenighet til forslaget, ved å si: "Jeg er uenig i dette forslaget, fordi det ville vært alt for dyrt. En billett til Tusenfryd koster 2000 kroner per person."
6. Delegat 60 har akkurat vært på Tusenfryd, og vet at det ikke koster 2000 kroner. Hen viser symbolet for saksopplysning, og blir kalt opp av ordstyrer for å gi saksopplysningen sin, som deretter presenteres på talerstolen: "En billett til Tusenfryd koster 509 kroner, ikke 2000 kroner". Det er viktig at saksopplysningen ikke sier noe mer enn dette. Man kan **ikke** bruke saksopplysning til å f.eks. si "En billett til Tusenfryd koster 509 kroner, og jeg synes dette forslaget er kjempebra, fordi det hadde gjort landsmøtet veldig gøy."
7. Delegat 42 tegner seg til svarreplikk, og svarer på replikken fra delegat 18.
8. Ordet går videre til den neste på talerlisten

Ellers er det viktig at vi holder oss saklige og respektfulle under møtet. Det skal være lov å være uenig, så lenge man sørger for å holde seg til saken! Husk at det er normal praksis å ikke klappe etter innlegg selv om man er enig og ha ro i salen når noen snakker.

Årsberetning

Årsberetningen er en skriftlig rapport som legges frem av sentralstyret, som gir en oversikt over NCFUs aktivitet og drift for det siste året. Den inneholder hvilke nasjonale arrangementer vi har gjennomført, informasjon om medlemstall, den økonomiske situasjonen m.m. Det er altså en vurdering av hva vi som organisasjon har oppnådd det siste året, og legges frem for å orientere medlemmene om NCFUs arbeid nasjonalt.

Styringsdokumentene

Alle de vedtatte styringsdokumentene ligger ute på nettsiden vår, og disse er det viktig å ha lest før landsmøtet: <https://ncfu.no/om-ncfu/styringsdokumenter>

Vedtekter

Vedtekter er et annet ord for bestemmelser, og vedtektene våre regulerer de mer formelle tingene rundt det å være en organisasjon. Det som står i vedtektene bestemmer altså hvordan organisasjonen styres. Dette handler om hvem som kan være medlem, hvilke organer vi har, hvem som kan ta avgjørelser osv. For eksempel står det i vedtektene (§ 3-4) at alle deltakere på landsmøtet som har betalt medlemsavgift innen landsmøtets start har tale-, forslags- og stemmerett. Det betyr at medlemmer som ikke har betalt medlemsavgiften ikke kan være med på landsmøtet, da det *strider med vedtektene*.

Vedtektene er altså NCFU sin "lov" og forteller oss hva vi kan gjøre og ikke. Vedtektene inneholder også NCFU sin formålsparagraf, som forteller oss hvorfor vi eksisterer:

"§ 1-2. Formål

Norsk cøliakiforenings ungdom har som formål å arbeide for ungdom i Norge med cøliaki og Dermatittis herpetiformis (DH) og andre brukere av glutenfri kost. "

Vedtektene kan ved første øyekast virke litt vanskelige, fordi man ikke er vant til å lese denne typen dokumenter. Men de er viktige, og med å lese gjennom de et par ganger forstår man litt bedre hva de inneholder!

Handlingsplan

Det ligger litt i ordet, men handlingsplanen inneholder NCFU sin konkrete plan for det neste året. De nasjonale arrangementene er en stor og viktig del av hva NCFU driver med, og derfor har disse også størst plass i handlingsplanen. Det står hva målet for hvert arrangement er, hvor mange deltakere vi skal ha, hvordan de skal promoteres, hva programmet skal være m.m. De nasjonale arrangementene er:

- Sommerleir
- Vinterleir
- Glutenfri på 1-2-3 (gjennomføres hver høst og vår)
- Helg for 20-30

Vi har også egne mål for lokallag som handler om hva vi skal gjøre for å oppnå målet om flere og sterkere lokallag i NCFU. Det står også hva som er sentralstyrets oppgaver, samt hvordan vi skal fortsette å jobbe med kommunikasjon for å promotere oss.

Handlingsplanen inneholder altså delmål som vi ønsker å oppnå hvert år for å nå vårt overordnede mål, altså å gjøre det så enkelt som mulig å være ung med cøliaki. På årets landsmøte skal vi vedta handlingsplanen for 2025. I forkant av møtet har sentralstyret laget et forslag til Handlingsplan 2025, og det er denne man kan sende inn endringsforslag til.

Retningslinjer

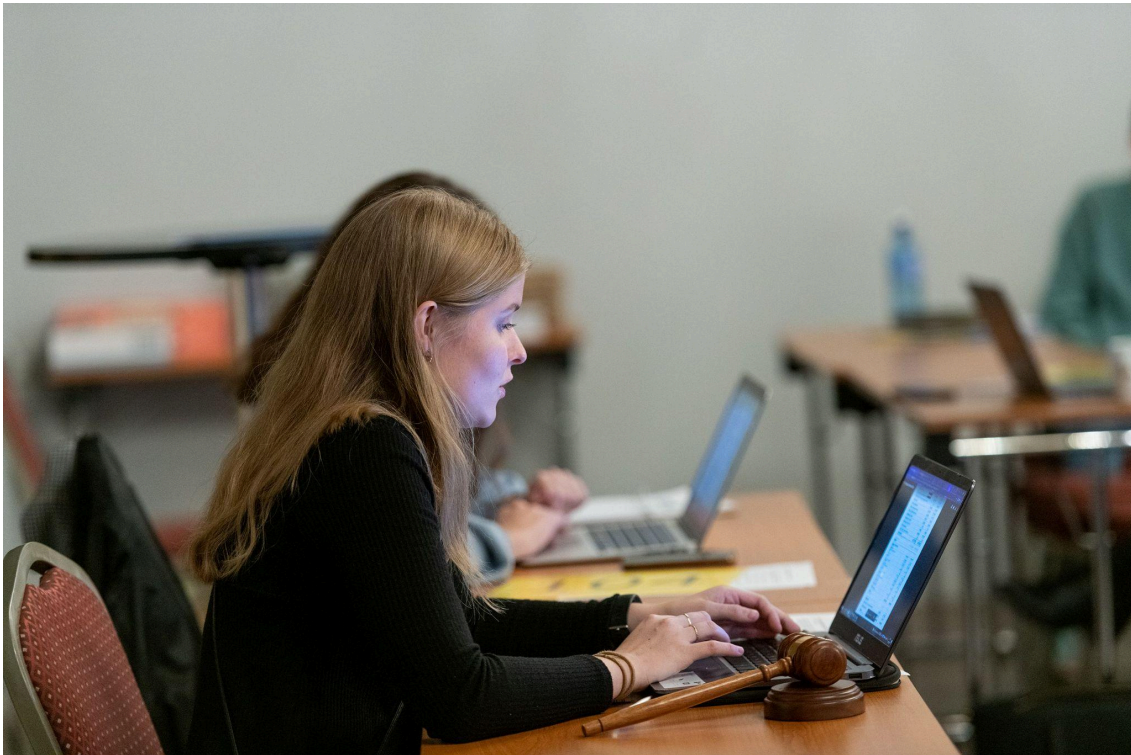
I NCFU har vi fire ulike dokumenter av typen *retningslinjer*. Disse går litt mer i detalj og er mer avgrenset til egne deler av organisasjonen. Her er en liten oversikt over de ulike retningslinjene vi har i NCFU:

Etiske retningslinjer	Etiske retningslinjer gjelder for alle ansatte og tillitsvalgte i NCFU. Målet med disse er å sørge for at personer som representerer NCFU opptrer på en etisk forsvarlig måte. De inneholder også regler man må forholde seg til på arrangementer med NCFU.
Økonomiske retningslinjer	Økonomiske retningslinjer gjelder for NCFU som organisasjon, og hvordan vi bruker penger. De inneholder blant annet hva vi kan bruke penger på, og hva som er kriteriene for å få refundert penger som blir brukt på arrangementer.
Retningslinjer for valgkomiteen	Som navnet tilsier gjelder disse retningslinjene for valgkomiteen. Formålet med disse er å regulere hvordan valgkomiteen gjør arbeidet sitt med innstillinger til landsmøtet, og ved suppleringer av sentralstyret.
Retningslinjer for lokallagsfondet	Lokallagsfondet er NCFU sin støtteordning for lokallag, og det er her alle lokallagene får pengene sine fra. Disse retningslinjene regulerer hvordan midlene distribueres, og hva som er kravene for søking og bruk av penger.

Uttalelser

NCFU har ingen styringsdokument for uttalelser, men det er på dagsordenen for landsmøtet dersom noen ønsker å komme med en uttalelse. En uttalelse er en tekst som tar opp et politisk eller organisatorisk tema, og kan brukes til å fastslå ny politikk eller presisere eksisterende standpunkter. NCFU har ikke en tradisjon for å vedta uttalelser, men det kan være et effektivt virkemiddel for å skape oppmerksomhet rundt en sak. På

landsmøtet har man mulighet til å sende inn forslag til uttalelser. Forslagene bør ha politisk innhold, og om du ønsker hjelp med å skrive en uttalelse, kan du kontakte sentralstyret eller sekretariatet. Uttalelser kan være interne (rettet mot medlemmene av organisasjonen og si noe om hvordan vi bør jobbe) eller eksterne (rettet mot politikere/andre som ikke er medlemmer).

Endringsforslag

Alle dokumentene nevnt ovenfor skal diskuteres på landsmøtet. I forkant av landsmøtet kommer sentralstyret med sine egne endringsforslag. Men medlemmer kan selvfølgelig også komme med forslag! Et endringsforslag ser omtrent slik ut:

Endringsforslag [Nummer, f.eks. 1, 2, 3 ...]	
[Nummer og navn på sak]	Forslagsstiller: [Fullt navn]
Type endring: [Endring/Fjerne/Tillegg]	Hvor: [Plassering/delkapittel]
[Skriv inn hva endringsforslaget ditt er.]	
Begrunnelse: [Begrunnelse for endringsforslag.]	
Vedtak:	

Det er viktig å fylle ut endringsforslagene på en ordentlig måte, slik at det er tydelig hvilken endring som gjøres. Man må fylle ut navnet sitt, og her kan det også stå flere navn dersom dere er flere som sammen legger frem endringsforslaget. Plasseringen handler om hvilket dokument det gjelder, og hvor i dokumentet endringen skal skje. Videre skal det fylles inn hva forslaget gjelder, og hvorfor du har foreslått det.

Vanligvis velger Landsmøtet i NCFU å gi sekretariatet mulighet til å gjøre *redaksjonelle endringer* når møtet er ferdig og de nye styringsdokumentene skal settes sammen med endringene som er vedtatt. Dette betyr at skrivefeil og liknende vil bli rettet på. Men sekretariatet vil ikke ha mulighet til å endre ordlyden i forslag, så det er viktig at det man skriver er formulert på en god måte. Du kan spørre sentralstyret eller sekretariatet om du trenger hjelp med å formulere et endringsforslag. Dersom eksempel-forslaget under hadde vært formulert slik: "Vi vil ha landsmøtet på tusenfryd", så er det slik det hadde stått i vedtektene dersom forslaget hadde blitt vedtatt. Det er altså viktig å formulere endringsforslagene på en god måte, og å legge til en tydelig, men kortfattet begrunnelse.

I hovedsak har vi tre typer endringer man kan gjøre i styringsdokumentene:

- Fjerne - slette noe som allerede står der
- Tillegg - legge til et punkt eller tekst du mener bør stå der
- Endring - endre på tekst som allerede står der

Her er et eksempel på et ferdig (men useriøst) endringsforslag:

Endringsforslag 1	
Sak 5: Vedtekter	Forslagsstiller: Ola Nordmann
Type endring: Tillegg	Hvor: Linje 67
Legge til følgende tekst: "Landsmøtet skal avholdes på Tusenfryd utenfor Oslo."	
Begrunnelse: Vi bør holde landsmøtet på Tusenfryd, fordi det hadde vært morsomt og vi har penger til det.	
Vedtak:	

Økonomi

Regnskap

Regnskap er et samlet dokument som sier hvor mye penger NCFU har brukt det forrige året. Regnskapet settes sammen av vår eksterne regnskapsfører og økonomi- og administrasjonsrådgiver, der utgiftene til organisasjonen plasseres der de tilhører. Regnskapet sendes også til en revisor, som ser over og gir en nøytral tilbakemelding, kalt *beretning*, på hvordan organisasjonen har brukt pengene sine. Regnskapet må godkjennes av Landsmøtet fordi det bruker vi for å søke om nasjonal grunnstøtte og

andre støtteordninger. Det betyr ikke at man kan sende inn endringsforslag til regnskapet, fordi regnskapet er som det er - det er det NCFU faktisk har brukt penger på, og det er derfor ikke mulighet for å gjøre endringer.

Budsjett

Budsjettet er det som sier hvordan NCFU skal bruke pengene sine det kommende året. Landsmøtet bestemmer hvor mye penger NCFU skal bruke på ulike ting, og hvordan disse pengene skal fordeles utover de ulike prosjektene NCFU gjennomfører. Budsjettet er et estimat på hvor mye penger NCFU bruker, men det setter en føring for hvordan organisasjonen ønsker å prioritere det kommende året.

Budsjettet lages av generalsekretær og økonomi- og administrasjonsrådgiver som presenterer dette til Sentralstyret. Sentralstyret gjør endringer og kommer med sin endelige innstilling til Landsmøtet. Landsmøtet har siste stemme i hvordan budsjettet skal være, og kan gjøre endringer dersom de ser det nødvendig, men det er et grundig bearbeidet dokument dere får fremlagt!

Valg

Valg er den viktigste delen av vår demokratiske organisasjon! Under saken valg skal Landsmøtet bestemme hvem som skal sitte i Sentralstyret den kommende perioden, og hvem som skal sitte i valgkomiteen.

I 2. innkalling til landsmøtet får man tilsendt alle dokumentene til møtet, inkludert en *innstilling* fra valgkomiteen. En innstilling er valgkomiteens anbefaling av kandidater til de ulike vervene. For sentralstyret er det innstilt på en leder, nestleder, 5 sentralstyremedlemmer og to varamedlemmer. For valgkomiteen er det innstilt på en leder og to medlemmer. På landsmøtet vil valgkomiteen fortelle om hvordan de har kommet frem til innstillingen, kandidatene blir presentert og de får mulighet til å holde en *appell*, altså en kort tale. Dersom det er flere kandidater som har meldt seg, som ikke er innstilt, kan det åpnes for en utspørring. Deretter blir det skriftlig valg av kandidater.

Ordliste

På landsmøtet kan det dukke opp litt ord man ikke er helt vant til. Her er en rask gjennomgang av noen begreper det kan være lurt å vite betydningen av.

Akklamasjon	Å vise at en er enig ved å klappe i hendene. Kan brukes i valg der det kun er én kandidat og det ikke kreves skriftlig valg
Arbeidsutvalg (AU)	Består av leder, nestleder og generalsekretær. De kan ta mindre avgjørelser mellom styremøter.
Benkeforslag / benking	Forslag fra salen på en annen kandidat til et verv enn den valgkomiteen har innstilt.
Beretning	En gjennomgang av hva noen har gjort. Ofte kaller vi dette årsberetningen, og den legges frem av sentralstyret og forteller hva NCFU har gjort det siste året.
Budsjett	Planen over hva vi skal bruke og få inn av penger det neste året
Dagsorden	Møtets agenda, rekkefølgen på ting.
Debatt	Diskusjon av endringsforslag
Delegat	En landsmøtetdeltaker som har stemmerett
Delegatskilt	Skilt som delegater bruker for å tegne seg til talelisten eller stemme.
Forretningsorden	Regler for hvordan møtet skal holdes
Forslagsrett	At man har lov å fremme et endringsforslag. Både delegater og observatører har dette på landsmøtet.

Endringsforslag	Et forslag om endring til et av styringsdokumentene
Generalsekretær	Ansatt for å lede den daglige driften av NCFU
Innlegg	Å holde et innlegg betyr å gå opp på talerstolen og presentere ditt synspunkt på en sak eller et endringsforslag
Innstilling	En anbefaling / veiledning om hva man skal stemme. En innstilling til et verv er valgkomiteens anbefaling om å velge en kandidat. En innstilling til et endringsforslag er en anbefaling om hva man bør stemme
Konstituering	Å konstituere landsmøtet betyr å fatte vedtak som bestemmer hvordan møtet skal holdes, for eksempel hvem som skal styre ordet og hvem som skal skrive referat.
Kontra	Ordstyreren kan be om "kontra" under en votering, og det betyr at du er uenig med de som akkurat har stemt.
Legge til grunn	Når landsmøtet skal fatte et vedtak, legger man et forslag "til grunn". Det vil si at man har et utgangspunkt man jobber ut i fra.
Observatør	En deltaker på landsmøtet som ikke har stemmerett. Dette gjelder sekretariatet og eventuelt andre som observerer, for eksempel fra NCF.
Ordstyrer	Den som leder møtet. Ordstyrer har ansvar for å følge talelisten og voteringsorden. Ordstyrer passer også på at folk holder seg til taletiden.
Protokoll	Referat fra landsmøtet som inneholder hvem som har tegnet seg til ordet, og hva som har blitt vedtatt
Protokollunderskriver	Protokollen fra landsmøtet må underskrives av to medlemmer.
Protokollfører	De(n) som skriver protokollen fra landsmøtet.
Replik	Et spørsmål eller en kommentar til et innlegg som har blitt holdt. Dersom man tar en replikk på et innlegg, må man holde seg til temaet for innlegget.
Sentralstyret	Det øverste organet i organisasjonen utenom Landsmøtet. De følger opp vedtakene som fattes under Landsmøtet.
Strek	Å "sette strek" betyr at man avslutter debatten, og at det ikke lenger er anledning til å tegne seg til innlegg i talelisten.
Tellekorps	De som teller stemmer, og samler inn og teller stemmer ved skriftlige valg.
Valgkomiteen	Legger frem innstillingen til tillitsvalgte
Vedtak	Det landsmøtet bestemmer
Vedtekter	NCFUs lover som bestemmer og regulerer hvordan vi skal drifte organisasjonen

Voteringsorden

Hvordan forlagene skal stemmes over. De fleste endringsforslag kan stemmes over/ vortes på i kronologisk rekkefølge, men noen ganger kan det hende at man må endre på rekkefølgen/voteringsorden.